Zuidpark

Van parkeerplein naar veelzijdig park

De Gedempte Zuiderdokken vormden samen een langwerpig plein in het zuiden van Antwerpen, parallel met de Scheldeoever. Een prachtige open ruimte die vooral gebruikt werd als een enorme parking. Vandaag is het Zuidpark een veelzijdige trekpleister voor bezoekers uit de buurt, heel Antwerpen en ver daarbuiten.

Eind 19de eeuw werden er op deze plek drie dokken gegraven als uitbreiding van de toenmalige haven. Maar in de loop van de 20ste eeuw verplaatsten de activiteiten van de haven zich vooral naar het noorden. In 1969 gooide men de Zuiderdokken dicht en kwam er een plein. Aan beide uiteinden was er ruimte voor sport en spel, maar het grootste deel van het plein werd gebruikt als parking.

Waarom dit project?

Terwijl het Zuid zich vanaf de jaren 80 ontpopte tot een culturele, creatieve en toonaangevende wijk, bleven de Zuiderdokken een weinig inspirerend, grijs plein. Nu komt daar verandering in.

In september 2015 viel de beslissing dat er iets nieuws moest gebeuren met de Gedempte Zuiderdokken en werden er voorwaarden vastgelegd. Parkeren blijft belangrijk in deze zone, dus de parkeerplaatsen verhuizen ondergronds. Dat maakt bovengronds ruimte vrij voor een volledige heraanleg. De stad wilde hier

ambitieus mee omspringen en schreef een ontwerpwedstrijd uit. Het winnende ontwerp is van het Belgisch-Zwitserse team Tractebel, ADR Architects, Georges Descombes in samenwerking met Les Eclairistes Associés & Erik De Waele.

Wat gebeurt er?

Het nieuwe plein heeft twee grote functies: parkeren ondergronds en een park bovengronds.

Parkeerruimte

De drie dokken van vroeger lagen in elkaars verlengde: van zuid naar noord het Kooldok, het Schippersdok en het Steendok. De ondergrondse parkeergarages komen exact binnen de dokranden van het vroegere Kooldok en Steendok. De aanleg van de parkings is het eerste dat moet gebeuren. Zodra die er liggen, kan er bovengronds gewerkt worden.

De oude dokken zijn afgebroken tot anderhalve meter onder de grond. Daaronder zijn de restanten goed bewaard. Vanuit de parkings blijven die resten goed zichtbaar. De parkings tellen elk vier ondergrondse verdiepingen. Op niveau -1 komen fietsenparkings. De andere niveaus dienen voor personenwagens met aan elke voetgangersuitgang plaatsen voor mensen met een beperking. Er komen ook laadplaatsen voor elektrische auto's.

De parkings Kooldok en Steendok sluiten aan op de parkeerroutes langs de Leien en de Kaaien. Parking Steendok is bereikbaar via de Namenstraat. Wie eruit wegrijdt, komt terecht in de Vervierssstraat naast het FotoMuseum. De ingang van parking Kooldok ligt aan de Scheldestraat en de uitgang in de Wapenstraat naast het M HKA.

De uitgangen voor voetgangers liggen buiten de dokrand om de ruimte op het plein zoveel mogelijk vrij te houden. Voor fietsers komt er een trap met fietsgoot aan weerskanten.

Park

Op 24 augustus 2018 werd het aangepaste definitieve ontwerp van Tractebel, ADR Architects, Georges Descombes, LEA en Erik De Waele goedgekeurd. Daarin werkte het team hun oorspronkelijke ontwerp verder uit na een uitgebreid inspraaktraject.

Op 1 maart 2019 werd een omgevingsvergunning verleend voor de eerste fase van de aanleg voor Steendok. Daarop werd een aantal bezwaren ingediend. De stad ging in dialoog met de betrokkenen wat resulteerde in een aangepaste omgevingsvergunning die op 27 juni 2019 verkregen werd.

De krachtlijnen van het voorontwerp blijven behouden. Het ontwerp is nog steeds opgebouwd uit 3 'tafels', een 'kroon', publieke (voor)ruimte aan de cultuurhuizen en 3 in plaats van 4 pleinen als verbinding met de omgeving.

Onder meer volgende zaken werden aangepast ten opzichte van het definitieve ontwerp.

Vergroening

- één multisportveld op de kop van Steendok in plaats van twee en het overgebleven sportveld wordt verschoven
- de kop van Steendok wordt maximaal vergroend. Zo wordt het gesupprimeerde sportveld vervangen door een grasveld en bomen. Er wordt zo een nieuwe bijkomende groene pocket voorzien
- de ondergrond aan de grote ronde zitbanken op Schippersdok wordt voorzien van gras en halfverharding
- de stiltetuin werd licht hertekend in functie van een betere ruimtelijke beleving

Woonerf Waalsekaai

- op de Waalsekaai wordt een woonerf voorzien. De parkeervakken worden uitgevoerd in een ander materiaal, namelijk gezaagde kassei, en ingeplant zodat de leesbaarheid van de rijloper verbetert.

Meubilair en kunstintegratie

- het zitmeubilair op Steendok is identiek aan de rest van het project
- in samenspraak met de betrokken diensten en de aangrenzende cultuurhuizen wordt een aantal kunstenaars aangesteld die een globaal idee uitwerken met de focus op de verschillende aangeduide zones: de centrale cirkel aan het Waterpoortplein, de Waterpoort, het waterbassin en de speeltuinen. De integratie van kunstwerken wordt mee gerealiseerd per uitvoeringsfase. Op het Waterpoortplein werd een eerste zone aangeduid om uit te voeren tijdens fase I.

Vervierssstraat en Wapenstraat

- de uitritten worden verplaatst richting Waalsekaai
- het nieuwe profiel van de straten wordt afgestemd op de aangepaste positie van de uitrit waarbij de toegangen tot de private parkeergelegenheden in de straat vlot bereikbaar zijn. Door het verschuiven van de uitrit richting de Waalsekaai, kunnen er twee afslagstroken met een voldoende lengte voorzien worden, zodat het verkeer in vlot kan verlopen
- de uitrit van de parking wordt uitgevoerd met een groendak om bij te dragen tot een groenere omgeving en een verbetering van de woonkwaliteit voor omwonenden. Ook voor de inrichting van de straten wordt ingezet op maximale vergroening.

3 tafels

De 3 'tafels' weerspiegelen de vormen van de voormalige dokken (Kooldok, Schippersdok en Steendok) en zijn exact even groot als die dokken. Ze krijgen elk een eigen karakter en zorgen voor een duidelijke samenhang in het ontwerp. Door hun vorm verwijzen ze naar de historische havenactiviteit op de plek, maar die wordt vervangen door een nieuwe stedelijke activiteit die inspeelt op de behoeften van de wijk met horeca, winkels en enkele unieke cultuurhuizen. De tafels zijn elk ongeveer tweemaal zo groot als de Antwerpse plantentuin in de Leopoldstraat.

De centrale tafel, het voormalige Schippersdok, wordt een open geheel met gras dat voor ademruimte zorgt. Aan de kant van de Waalsekaai wordt aan de rand een waterbassin ontwikkeld, een ideale verpozingsplek. Het bassin fungeert tegelijkertijd als buffer- en infiltratiebekken voor regenwater. Aan de ene zijde wordt het bassin afgeboord door een ruime trappenpartij die de historische kademuur van het Schippersdok terug zichtbaar maakt. Aan de andere kant komt diverse oeverbeplanting. De randen van de centrale tafel worden begrensd door bomenpleinen die zorgen voor wat schaduw.

De 2 buitenste tafels krijgen een intiemer karakter en worden meer ontwikkeld als tuinen waarbij open ruimtes met gras, diverse beplantingen (struiken, groenteteelt, planten) en ruimte voor sport en spel elkaar afwisselen:

- De meest zuidelijke tafel wordt gereserveerd voor speeltuinen, een stiltetuin, een samentuin en een regentuin die het water opvangt. Ook is er 1 multisportveld en een informele sportplek voorzien, een uitgelezen plek om te komen voetballen, basketten, fietsen of steppen.
- De meest noordelijke tafel krijgt een soortgelijke verdeling, maar zonder multisportveld.

De kroon als groene omkadering

De zogenaamde kroon vormt de groene omkadering rond het gehele ontwerp. Nieuwe bomenrijen vullen daar de bestaande bomenrijen aan. Het wordt zo een dynamische en koele stedelijke plek onder een genereus bomendak. Hier wikkelt de circulatie zich af, waarbij auto's en fietsers dezelfde weg gebruiken. Wandelen kan ofwel op het voetpad ofwel onder de bomen. Tegelijkertijd biedt de kroon plaats voor terrassen van de plaatselijke horeca, picknicktafels en banken.

Publieke (voor)ruimte aan de cultuurhuizen

Aan de Gedempte Zuiderdokken liggen 4 belangrijke cultuurhuizen: FoMu, M HKA, Zuiderpershuis en Zuiderkroon. Vandaag staan deze gebouwen nauwelijks in contact met de publieke ruimte errond. Het ontwerp voorziet in publieke voorruimtes aan de cultuurhuizen die mee geïntegreerd worden in de nieuwe publieke ruimte.

Pleinen als verbinding met de omgeving

Drie pleinen, het Scheldeplein, het Museumplein en het Waterpoortplein, vormen de belangrijke verbindingen richting de Schelde en het Zuid. Het zijn open verharde ruimten van verschillende grootte waar plaats is voor evenementen.

Waterpoortplein

Het Waterpoortplein verbindt de wijk het Zuid met de Schelde, met de Waterpoort als centrum. De schaal van dit plein is te vergelijken met de Grote Markt. Het is de meest aangewezen plek voor het organiseren van middelgrote evenementen.

Museumplein

Het Museumplein, qua schaal te vergelijken met de Sint-Jansvliet aan de voetgangerstunnel, verbindt de verschillende musea en krijgt een speelfontein als

beeldbepalend element. Hier kunnen verschillende kunstenfestivals plaatsvinden.

Scheldeplein

Het Scheldeplein is het meest noordelijke plein en is het kleinste van de drie, te vergelijken met de Vrijdagmarkt. Het wordt gemarkeerd door een ruime pergola die deels voor beschutting zorgt. Het plein sluit aan op de tuinen van het voormalige Kooldok en is ideaal voor buurtevenementen.

Een groen ontwerp

De Gedempte Zuiderdokken worden vooral een groene ruimte, een echt park. Er komen meer bomen (497 bomen versus 374 bomen vandaag) en een kleurrijke waaier aan heesters, vaste planten en bloembollen. In elk seizoen zijn de tuinen een bloemrijk geheel. Ook ruime grasweides versterken het groene karakter. In de tuinkamers of 'pockets' liggen gezellige zithoekjes en is plaats voor sport en spel of samentuinen.

In het definitieve ontwerp zijn de boomsoorten vastgelegd. Zo worden in de 'kroon' de bestaande platanen aangevuld met 4 inheemse soorten: de linde, olm, zomereik en esdoorn. De 3 tafels krijgen een grote verscheidenheid aan soorten waarbij rekening is gehouden met de grootte, de groeiwijzen, veel verschillende bloeitijdstippen, bladvormen, vruchten, bloemgeuren, …

In het park zal een aantal specifieke aanplantingen opvallen:

- Langs beide zijden in het Schippersdok (de centrale tafel) zijn clusters ontworpen waarin enkele bomen voor de basis zorgen aangevuld met fel bloeiende en verkleurende soorten. De boeketten worden beschermd door de cirkelvormige banken.
- In de regentuinen wordt gekozen voor bomen die veel water kunnen verdragen en samen een groen massief vormen, zoals elzen, wilgen, zwarte berken en moerascipressen.
- In de 'pockets' of tuinen versterkt een aantal grote bomen het perspectief van het geheel (picanoten, tamme kastanjes en vleugelnoten) terwijl er per pocket een aparte sfeer wordt gecreëerd met fruitboomsoorten of andere bloeiende bomen met afwijkende bladkleuren.

Om deze ambitieuze parkaanleg te realiseren zal de bodemlaag van de Gedempte Zuiderdokken volledig vervangen worden. De bestaande grond wordt over een dikte van 1,5 meter vervangen door een nieuwe opbouw, aangepast aan de specifieke beplanting en gebruik van het park. Zo wordt een park gecreëerd voor de komende generaties.

Tijdens de werken zullen eerst bomen verdwijnen om tot een optimale situatie te komen. Enkele bomen zijn in zeer slechte staat, andere zullen een tijdelijke verhuis in functie van de werken niet overleven en alle bomen moeten voldoende ruimte krijgen om te groeien.

De Gedempte Zuiderdokken als museumtuinen

Het park, de nieuwe publieke ruimte en de cultuurhuizen vormen samen de 'museumtuinen'. In samenspraak met de cultuurhuizen wordt een aantal kunstenaars aangesteld die een globaal idee uitwerken voor kunst in de verschillende aangeduide zones: de centrale cirkel aan het Waterpoortplein, de Waterpoort, het waterbassin en de speeltuinen.

Inzetten op water

De stad wil vandaag met het pilootproject voor de Gedempte Zuiderdokken een antwoord geven op de uitdagingen van de toekomst zoals de verwachte frequentere en intense regenbuien en hogere risico's op overstroming. Het past daarbij binnen het projectvoorstel van het Interreg 2 Zeeën-project SPONGE 2020. Het definitieve ontwerp heeft het waterconcept gefinaliseerd en verder uitgewerkt: water kan gemakkelijk in de grond sijpelen, een krattensysteem bevloeit de bomen, er zijn regenwaterputten, de tuinen en de grasweide doen dienst als waterbuffer, het water wordt hergebruikt om te spelen en voor het bufferen van water in de wadi's. Bijkomend wordt in samenwerking met Water-Link een pilootproject opgestart waarbij onderzocht wordt of het opgevangen regenwater kan omgevormd worden naar drinkwater en dat via een filtersysteem waarop ook de omliggende gebouwen kunnen worden aangesloten. Het pilootproject wordt samen met de eerste fase, de aanleg van de zuidelijke tafel, gerealiseerd

Financiële middelen

De kostprijs voor de totale aanleg van het park bedraagt 25 miljoen euro inclusief btw, uitvoering en studiekosten. Het volledige budget is voorzien in de meerjarenbegroting. 2 miljoen euro wordt gesubsidieerd met middelen van het EFRO-programma

Wie werkt eraan mee?

AG Vespa neemt de coördinatie van het project Dok Zuid op zich. Het ontwerp is van het Belgisch-Zwitserse team Tractebel, ADR Architects, Georges Descombes in samenwerking met Les Eclairistes Associés & Erik De Waele.

Voor meer uitgebreide informatie kan je terecht op www.gedemptezuiderdokken.be.

Tijdlijn

17 mei 2024

Openingsfeest het Zuidpark

Op vrijdag 17 mei openen we het Zuidpark met een groot feest. Van 15 tot 22 uur vinden er tal van leuke activiteiten voor jong en oud plaats.

Januari 2023

Werken voor de tweede en derde fase van Zuidpark

Aanleg fase 2 - Schippersdok

De werken voor de aanleg van het tweede deel van Zuidpark, tussen de Gillisplaats en de Museumstraat, zijn volop bezig. Uitgebreide informatie over de verschillende fases lees je hier.

27/09/2022

Start werken derde en laatste fase Zuidpark

De werken voor de aanleg van het tweede deel van het Zuidpark op de Gedempte Zuiderdokken zijn volop bezig. Op 3 oktober starten ook de werken voor het derde en laatste deel van het park. Het volledige park van zeven hectare, een nieuwe groene ontmoetingsplek voor de wijk, zal klaar tegen de lente van 2024. Meer informatie lees je op de website.

23/09/2022

Nieuwe naam: Zuidpark

Van 20 mei tot 21 juni 2022 lanceerde de stad een online oproep naar elke Antwerpenaar om mee een naam voor het nieuwe park op de Gedempte Zuiderdokken te kiezen. Daarbij werden 3.696 unieke stemmen uitgebracht. Er kwam een duidelijke voorkeur uit de bus: 2.895 van deelnemers stemden voor ‘Zuidpark’, een naam die verwijst naar de omliggende wijk die er met het park een grote groene ontmoetingsplaats bij krijgt.

Na deze stemming is de naamgeving behandeld door een stedelijke beoordelingscommissie. Zij besliste volgens bepaalde criteria: zo mag de naam van levende personen niet gebruikt worden, en wordt bij voorkeur geput uit gegevens uit de plaatselijke geschiedenis. Het oordeel van de beoordelingscommissie was positief, waardoor het park nu ook officieel een nieuwe naam heeft.

3/12/2020

Opening parking Steendok en start werken aanleg park

Op 3/12/2020 opent de eerste ondergrondse parking Steendok. Dat betekent meteen het startschot voor de aanleg van de eerste fase van het park.

6/12/2019

Infomarkt Gedempte Zuiderdokken

Op vrijdag 6/12/2019 vindt een infomarkt plaats naar aanleiding van de werken aan de ondergrondse parking Steendok. We geven ook meer uitleg over de verbeterde plannen voor het nieuwe park, het circulatieplan en het verloop van alle werken in de buurt.

27 juni 2019

Aangepast definitief ontwerp

Onder 'Downloads' vind je het aangepaste definitieve ontwerp. Het in het rood aangeduide deel is de verleende omgevingsvergunning voor Steendok, goedgekeurd op 27 juni 2019.

25 september 2018

Start openbaar onderzoek eerste fase ontwerp

Vanaf 25 september loopt het openbaar onderzoek rond de aanvraag van de omgevingsvergunning voor de uitvoering van de eerste fase van het ontwerp ‘Dok Zuid’. Tijdens deze periode kan iedereen de plannen inkijken en eventuele opmerkingen en bezwaren indienen.

De dienst vergunningen van de stad Antwerpen onderzoekt deze en motiveert in de vergunning welke maatregelen noodzakelijk zijn om tegemoet te komen aan de gegronde bezwaren.

2018

Update werken

De Raad voor Vergunningsbetwistingen heeft zich op 29 mei 2018 uitgesproken in de schorsingsprocedure die werd ingesteld tegen de bouw van de ondergrondse parking onder de Zuiderdokken. De Raad heeft besloten dat de stedenbouwkundige vergunning geschorst wordt. Dat betekent dat alle werken op de Gedempte Zuiderdokken waaronder de huidige werf van parking Steendok blijven stilliggen, tot er een uitspraak ten gronde komt over de vernietiging van de vergunning.

De stad Antwerpen bekijkt wat de mogelijke volgende stappen kunnen zijn in dit dossier. Wat het effect is van deze beslissing op de timing van de volledige werken is nu nog niet duidelijk. Van zodra er meer nieuws is, lees je het hier.

23 maart 2018

Definitief ontwerp

Eind maart 2018 is het definitieve ontwerp voor de Gedempte Zuiderdokken klaar.

Eind november 2017 - januari 2019

Bouw parking Steendok

Eind november 2017 start de bouw van parking Steendok. De Raad voor Vergunningsbetwistingen heeft zich op 29 mei 2018 uitgesproken in de schorsingsprocedure die werd ingesteld tegen de bouw van deze ondergrondse parking onder de Zuiderdokken. De Raad heeft besloten dat de stedenbouwkundige vergunning geschorst wordt. Dit betekent dat alle werken op de Gedempte Zuiderdokken, waaronder de huidige werf van parking Steendok, stilliggen. Dit tot er een uitspraak ten gronde komt over de vernietiging van de vergunning.

De stad Antwerpen bekijkt wat de mogelijke volgende stappen kunnen zijn in dit dossier. Wat het effect is van deze beslissing op de timing van de volledige werken is nu nog niet duidelijk.

25 oktober 2017

Aanleg tijdelijke buurtvoorzieningen

Op de Gedempte Zuiderdokken de eerste voorbereidende werken van start gegaan, het verplaatsen van de buurtvoorzieningen en de opbouw van de werfketen voor tijdens de aanleg van de parking. Beide voorzieningen blijven gedurende de bouw van beide parkings op deze locatie.

6 oktober 2017

Voorontwerp

Het voorontwerp 'Dok Zuid' is goedgekeurd

10 juni 2017

Atelier Dok Zuid

Op 9 en 10 juni konden bewoners het plan van de Gedempte Zuiderdokken verder verfijnen tijdens Atelier Dok Zuid.

Op vrijdag 9 juni bezochten 135 mensen Atelier Dok Zuid. Bezoekers konden praten met het ontwerpteam, met vakspecialisten, vragen over het project stellen en suggesties geven om het project te verbeteren.

Vooral aan de maquette werden bezoekers geïnformeerd over het totale plaatje. Daarnaast konden ze in een expo over de verschillende thema's gedetailleerde informatie krijgen.

11 mei 2017

Participatie met scholen uit de buurt

Op donderdag 11 mei werden de kinderen van de scholen uit de buurt van de Zuiderdokken uitgenodigd om mee na te denken over de invulling van het plein.

24 maart 2017

Schetsontwerp

Het schetsontwerp 'Dok Zuid' wordt goedgekeurd.

26 november 2016

Inspraak schetsontwerp 'Dok Zuid'

Op zaterdag 26 november 2016 konden burgers kennismaken met het schetsontwerp 'Dok Zuid' en opmerkingen geven.

09 november 2016

Infomoment over mobiliteit Gedempte Zuiderdokken

Op woensdag 9 november was er een informatievergadering over de mobiliteit op en rond de Gedempte Zuiderdokken en de parkeergarages.

28 mei 2016

Inspraak over wedstrijdontwerp

Het Belgisch-Zwitsers ontwerpteam Tractebel, ADR architectes sarl en Georges Descombes won de ontwerpwedstrijd voor de Gedempte Zuiderdokken met het ontwerp 'Dok Zuid'. Op zaterdag 28 mei stelde het ontwerpteam hun ontwerp voor in het Zuiderpershuis. Naast een infosessie konden burgers ook deelnemen aan tafelgesprekken met de ontwerpers.

20 januari 2016

Tentoonstelling vijf wedstrijdontwerpen

Woensdag 20 januari werden de inzendingen van de kandidaten, die deelnamen aan de open oproep voor de aanleg van de Gedempte Zuiderdokken, anoniem tentoongesteld in het Zuiderpershuis. Ze verschenen ook online.

10 oktober 2015

Resultaten bevraging en tafelgesprekken

In oktober werden de resultaten van de enquête over de Gedempte Zuiderdokken teruggekoppeld. Verder bespraken de aanwezigen enkele internationale voorbeelden van pleinen. Op basis daarvan gaven ze suggesties voor de toekomst van Gedempte Zuiderdokken.

September 2015

Goedkeuring projectdefinitie

In september 2015 werd de projectdefinitie goedgekeurd voor de heraanleg van het openbaar domein van de Gedempte Zuiderdokken.

31 augustus 2015

Online bevraging toekomst Gedempte Zuiderdokken

Helemaal aan de start van dit traject, in de zomer van 2015, werd aan de bewoners voorgelegd hoe zij de toekomst van de Gedempte Zuiderdokken zien. In twee bevragingen (jeugd en volwassenen) werd gepeild naar de wensen voor het gebruik en de inrichting van het plein.

Documenten

Nieuwsbrief infomarkt 6/12/2019

Downloads

Documenten

Aangepast definitief ontwerp Dok Zuid - omgevingsvergunning Steendok

Documenten

Nieuwsbrief 6 december 2019

Documenten

Nieuwsbrief 'Het Zuid in verandering' - november 2020

Documenten

Nieuwsbrief Het Zuid in verandering - juni 2021

Rol AG Vespa	Gebiedsregisseur
Partners	stad Antwerpen

SPONGE2020 - Interreg 2 Zeeën fonds
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)
Aquafin NV.

Ontwerper Tractebel, ADR Architects, Georges Descombes in samenwerking met Les Eclairistes Associés & Erik De Waele

Aannemer Van Laere (ondergrondse parkings)

Stadsbader (aanleg wegenis park)

ELM (groenaanleg)

Subsidies EFRO

Thema Stad aan het water

Openbaar domein

Status Gerealiseerd
Tags Stad aan het Water
publieke ruimte